

ZÁKLADNÍ FAKTA

Ekologická konektivita v Karpatech v roce 2020

ČESKÁ REPUBLIKA

© Tom Junek

Jaký má fragmentace krajiny dopad na volně žijící živočichy?

Přímá a vědecká pozorování ukazují, že zvířata ...

- » umírají na silnicích (srážky s dopravními prostředky)
- » nemohou migrovat za rozmnožováním, potravou či přezimováním
- » již nemají vhodný prostor pro život (přirozená stanoviště)
- » jsou rušena hlukem a světelným znečištěním.

© Martin Strnad

Velké šelmy jsou důležitou součástí **biologické rozmanitosti**. Karpaty hostí jednu z největších evropských populací rysa, vlka a medvěda. Tyto druhy ke svému životu potřebují rozsáhlá teritoria a možnost pohybu na velké vzdálenosti. Jakékoli omezení jejich mobility, například fragmentace krajiny, je pro ně vážnou hrozbou. Proto je pro jejich přežití nezbytné vytvoření **ekologické sítě vhodných biotopů a migračních koridorů**.

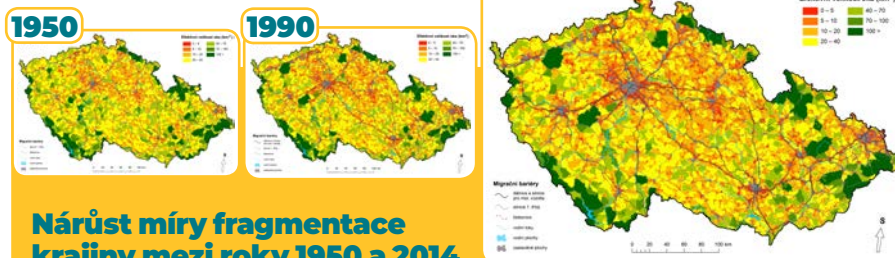

Pro udržení životaschopné populace potřebují být **rysi, vlci a medvědi** žijící na území České republiky v kontaktu s početnějšími populacemi karpatského ekoregionu. Začlenění **ekologické sítě** do územního plánování zajistí lepší ochranu a propojení vhodných biotopů (nejen již legislativně chráněných oblastí) velkých šelem a mnoha dalších druhů volně žijících živočichů.

Fragmentace krajiny v České republice

Fragmentace krajiny vlivem přibývajících migračních bariér stále narůstá. Hlavními příčinami jsou: rozvoj dopravní infrastruktury (dálnice, silnice pro motorová vozidla, železnice), rozrůstání sídel, intenzivně využívaná zemědělská půda či rozsáhlé oplocování volné krajiny.

Nárůst míry fragmentace krajiny mezi roky 1950 a 2014

Autoři: Vladimír Zýka, Hana Skokanová, Marek Havlíček

Projekt: EHP-CZ02-OV-1-028-2015 Komplexní přístup k ochraně fauny terestrických ekosystémů před fragmentací krajiny v ČR, podpořený prostřednictvím EHP a Norských fondů

Zaměření projektu: Identifikace bariér, **analýza fragmentace krajiny** a vymezení biotopu vybraných zvláště chráněných druhů velkých savců

Nástroje a metody: Nástroj Effective mesh size (vyvinutý Jaegerem 2000 a Moserem a kol., 2007) využívá fragmentační geometrii (sídlá a silniční síť) a pravidelnou síť čtverců (o straně 1 km).

Legenda: Jak číst v mapě?

Barevná škála ukazuje, **jak pravděpodobné je setkání dvou jedinců** náhodně umístěných v krajině, aniž by museli překročit migrační bariéru. Červená barva ukazuje nízkou pravděpodobnost setkání, naopak zelená setkávání téměř neomezuje.

Červená = fragmentace, zelená = ekologická konektivita

Vývoj: Vývoj míry fragmentace znázorněný na mapách ukazuje její postupný nárůst vlivem rozrůstání sídel a rozvoje dopravní infrastruktury. V současné době dosahuje míra fragmentace svého vrcholu.

Rozdrobená krajina.

Více měst = více silnic = více bariér = vyšší míra fragmentace

Můžeme se setkat? Pouze když máme zelenou.

Na co bychom se měli zaměřit, abychom zajistili ekologickou konektivitu?

Právní řešení

- » **Posuzování vlivů na lokality NATURA 2000**
- » **SEA** (Posuzování vlivů koncepcí na životní prostředí)
- » **EIA** (Posuzování vlivů záměrů na životní prostředí)
- » **Územně analytické podklady**, podle zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon). Např.: jev č. 36b - biotop vybraných zvláště chráněných druhů velkých savců.

Praktická řešení

Bezpečný průchod pro zvířata pod železniční tratí na hraničním přechodu: Mosty u Jablunkova – Bystřice n. Olší

Na východě České republiky byly vymezeny poslední dva migrační koridory vedoucí ze Slovenska a Polska, které umožňují volný pohyb živočichů ve směru východ-západ. Plánovaná rekonstrukce železnice v této oblasti se proto mohla stát hrozbou pro ekologickou konektivitu.

Již v počátečních fázích rekonstrukce navrhla Správa CHKO Beskydy řešení: vybudování dvou podchodů, které budou zmírňovat bariérový efekt v místech, kde trať křížuje migrační koridory.

Podle údajů z terénního výzkumu jsou podchody využívány různými živočišnými druhy.

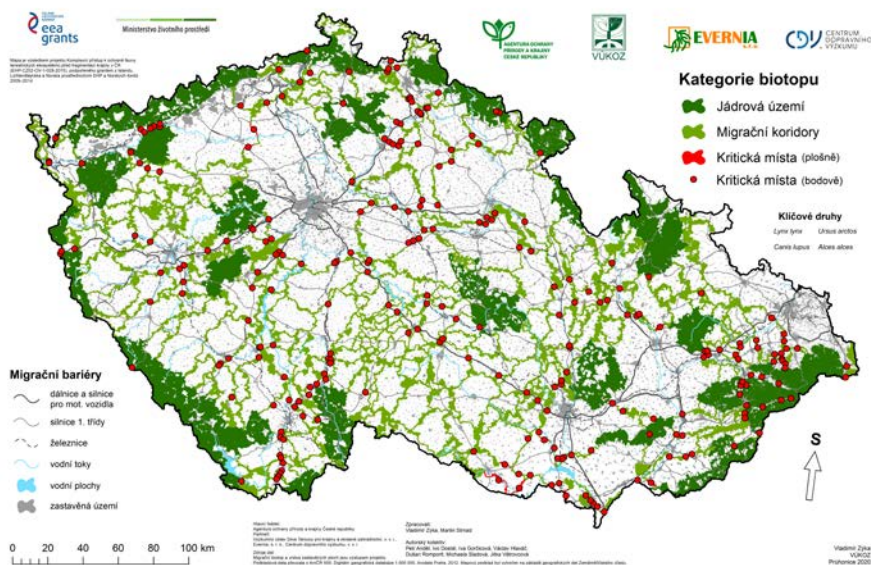
© Tomáš Krájča

Územní plánování

Správné územní plánování může ochranu přírody a krajiny podpořit a zajistit průchodnost kritických míst ekologické konektivity. Vrstva biotopu zobrazená na mapě níže se stává od února 2020 povinným podkladem pro územní plánování v ČR.

Biotop je typ vhodného přírodního prostředí, které může být využito k dlouhodobému osídlení a migraci druhů.

BIOTOP VYBRANÝCH ZVLÁŠTĚ CHRÁNĚNÝCH DRUHŮ VELKÝCH SAVCŮ

Významné migrační koridory v krajině České republiky

Autoři: Vladimír Zýka, Martin Strnad, Petr Anděl, Ivo Dostál, Iva Gorčicová, Václav Hlaváč, Dušan Romportl, Michaela Sladová, Jitka Větrovcová

Projekt: EHP-CZ02-OV-1-028-2015 Komplexní přístup k ochraně fauny terestrických ekosystémů před fragmentací krajiny v ČR, podpořený prostřednictvím EHP a Norských fondů

Metodika: Nálezová data -> habitatový model -> model konektivity -> ověření v terénu

Legenda: Jak číst tuto mapu?

» **Tmavě zelená**

Jádrová území využívaná k dlouhodobému pobytu, lovu a rozmnožování.

» **Světle zelená**

Migrační koridory zajišťující konektivitu jádrových území.

» **Červená**

Kritická místa, kde biotop protínají **významné migrační bariéry** (silnice, zástavba, řeky apod.) a tím ohrožují jeho celkovou konektivitu.

Cílem projektu ConnectGREEN je přispět k udržení a zlepšení stavu ekologické konektivity mezi přirozenými stanovišti, zejména mezi lokalitami NATURA 2000 a dalšími chráněnými oblastmi nadnárodního významu v ekoregionu Karpat, konkrétně v České republice, Maďarsku, Rumunsku, na Slovensku a v Srbsku. Partneři z různých oblastí lidské činnosti společně usilují o identifikaci a správu ekologických koridorů a o minimalizaci konfliktů mezi rozvojem infrastruktury a ochranou divokých zvířat. ConnectGREEN podporuje spolupráci mezi ochránci přírody, správci přírodních zdrojů, územními plánovači a veřejnou správou na místní, národní a regionální úrovni.